

אפריקאים עליך, עיר

ועדת אשקלון, שכל מה החדשה, יהודים בודדים שותפים במפעל הרחוק. שאימצה לעצמה ילד זר **בין השאר, מחלי** לילד חיסול, למשל, מצא למעלה מאלף ליי"ש. ה ספורט אסף ציוד להקט מחליקים ומכשירי ספורט אולם לא רק בין בדרום אפריקה, מכירי נמצאת אשקלון.

השפה הרשמית מונה כיום 468 בתים. מפעלי הדרום והנגב, תמורת אלף לירות במז לשלם את העודף (3000) לאפרידוד תוך 12 השנים השפה הכמעט-רשמית

שהיה גם אחד העסקנים הציוניים הידועים ביותר בדרום אפריקה, ניגש לתכנון ממשי של הרעיון. הבסיס הכספי היה פשוט: ליהדות ארצו קרנות ציבוריות שנאספו לשם פעולות לא-ציוניות, בגדר המגבית היהודית המאוחדת. כספים אלה נועדו, בעיקרם, לשיקום פליטי המתנות באירופה. זונאבנד הציע להשתמש בהם לשיכון אותם הפליטים במדינה החדשה.

על פי הצעה של גולדה מאירסון, נבחרה נקודה על החוף, קרוב לעיר מגדל הערבית. זונאבנד, שהרבה ללמד ולהרצות על רעיונות חדשים בתיכנון ערים, נדרש על-ידי חבריו להוכיח גם את מידת יכולת הביצוע שלו. הוקמה חברה בשם אפרידוד, במטרה לבנות את העיר החדשה בישראל, וזונאבנד נבחר כמנהלה הכללי.

גישתו היסודית היתה מבוססת על מימרה רומית עתיקה: עיר גדולה היא מדבר גדול. ברגע שמספר התושבים של מקום עובר על גבול מסויים, חל להיות כל קשר ביניהם, רגש האחריות והקירבה נעלם לחלוטין. התושב מסתגר בתוך חוגו הצר, נאבק רק למען האינטרסים שלו, ללא כל התחשבות בזולת.

המושפחה אימצה ילד. היה גם גורם שני שהניע את זונאבנד. "יהודים רגילים למחנק ולצפיפות של הגיטו", סבר; "אסור שיעבירו הרגלים אלה לישראל. בתל-אביב, אולי, אין אפשרות לשנות את המצב — אך בעיר חדשה, אפשר לתכנן את הכל מראש".

התוכנית: עיר גנים, מורכבת מחמש ערי-לכת, המש-

לצד הכביש מודק שלט לא צנוע ביותר, המכריו: מועצה מקומית אשקלון. מסביב, הכל ריק ושומם: גבעות חול, שדות בור, זרועים פה ושם שרירי פרדס יבש. שום דבר אינו מבדיל בינו לבין עשרות שלטים אחרים שצצו בכל רחבי הארץ, המכרזים עד היכן משתרעים גבולותיה של מועצה זו או אחרת.

בכניסה לאשקלון עצמה, מזדקרים שלדי-בטון אפורים. המהנדס האחראי מישר גלילים של תוכניות — כפי שעושים זאת מאות מהנדסים, במאות מקומות אחרים בארץ.

אולם מלבד השאיפות להתפשטות והואכניות הרגילות, יש לאשקלון גם דבר מיוחד לה: אפרידוד. לכאורה אין זו אלא חברת שיכון ציבורית-למחצה, העוסקת בהקמת עיר על חופה הדרומי של הארץ, במקום שם היתה אחת מחמש ערי הפלשתים. למעשה, אפרידוד ואשקלון מהווים הרבה יותר מאשר תוכנית שיכון רגילה: מאחוריהם עומד דעיון נועז והיסטוריה לא פחות מזורה.

הצעה בלתי-מציאותית. במרכז הרעיון עומד גבר בעל קומה בינונית, שיער מכסיף, משקפיקרן עבים, שפתיים מעוותות בעווית-חיוך נצחית: ד"ר יחזקאל (הנרי) זונאבנד, מרצה לשעבר של אוניברסיטת יוהנסבורג בסוציולוגיה ותיכנון ערים. כיום הוא ראש מועצת אשקלון, מנהל חברת אפרידוד בע"מ.

במרס 1948, ברגעי הגסיסה האחרונים של המנדט הבריטי בארץ, הגיע זונאבנד ללוד, בשליחות יהדות אפריקה הדרו-מית. הוא נפגש עם דוד בן-גוריון, ואליעזר קפלן, כשאלה עוד היו מנהיגי הפוכנות היהודית, ביקש לברר במה יכולה יהדות ארצו לעזור לשוב במאמץ המלחמתי.

מלבד זאת הציע הצעה שגוראתה, או, בלתי-מציאותית במקצת. "אחרי המלחמה", אמר, "יהיה צורך להקים בארץ מיפעל מיוחד שיקשור את יהדות דרום אפריקה לישראל, יעזור, יחד עם זה, לפתור את הבעיה, שתהיה בודאי מן הקשות ביותר של המדינה: בעיית שיכון העולים ושיקומם".

ההצעה: להקים עיר חדשה לעולים. **מי שלימדו, יעשה.** עם תום הקרבות, חזר זונאבנד,

ד"ר יחזקאל זונאבנד

כי למרות שדוברי ה- התושבים, מעדיפים שכ- לשוחח בשפת החברה

בין הדרום אפריק- ארצה כאנשי מח"ל, ראובן בן-עמי, מזכיר ח- חברו לשרות במח"ל, עתה כמפקח של מועצ- ישנם גם תושבים הבולט ביניהם. צעיר של אילת, משמש עו-

לימות זו את זו. כל אחת מהן תהיה בת 10 אלפים תושבים. תשמור על מיבנה חברתי הדוק, יחד עם זאת תהיה די גדולה כדי להקים שירותים ומסודות מפותחים.

כיום, חמש שנים לאחר שעלה הרעיון לראשונה, נפוץ השם אשקלון בכל רחבי דרום אפריקה. הוקמה ועדה מיוחדת,

המזכיר הנחה. של אילת. עתה הוא העביר לשם את משפח-

הקשר ההדוק. בין העיר החדשה ודרום אפריקה קשר הדוק ביותר. המועצה מספידה על קשר זה. שלט-הרחוב הראשון שהותקן, לפני שבועיים, נשא את שם יוהנסבורג.